

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 9 (Aralık/December 2022), s. 429-439.

Geliş Tarihi-Received: 29.11.2022

Kabul Tarihi-Accepted: 21.12.2022

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1211489

Bilge Karasu'nun Mektuplarında Edebiyata Dair Görüşleri

The Views of Bilge Karasu on Literature in His Letters

Erol GÖKŞEN*

Öz

1950 Kuşağı öykücüleri arasında dikkat çeken yazarlarından biri olan Bilge Karasu, roman ve öyküleriyle tanınmaktadır. Bununla birlikte Bilge Karasu deneme ve mektup türünde de eserler vermiştir. Karasu'nun yazdığı yüzlerce mektup, popüler bir iletişim aracından ziyade dönemin sosyal ve kültürel atmosferini yansıtan ve edebî değeri olan ürünlerdir. Bu mektupların çoğu kaybolduğundan ancak ulaşılabilenler kitaplaştırılmıştır. Kitaplaştırılmış olan bu mektupların bir kısmını 1964-1995 yılları arasında yazar arkadaşı Halûk Aker'e gönderdiği mektuplar oluşturur, diğerini ise hemen hemen aynı yıllarda Fransız dostları Jean Nicolas ve Gino Harsh'a gönderdiği mektuplardır. 20'li yaşlarda edebiyata girmesine rağmen ilk kitabını 1963 yılında yayımlayan Bilge Karasu'nun 1964 yılında arkadaşlarına mektuplar göndermeye başlaması bir tesadüf olmayıp yazarlık serüveninin başından itibaren mektupla ilgilendiğini ve kurmaca eserleriyle mektuplarını aynı dönemde kaleme aldığını göstermektedir. Yazdığı metinler üzerinde uzun uzun çalışarak onları ince ince dokuyan yazarın arkadaşlarına gönderdiği mektuplarda; gündelik hayatına ilişkin detayların yanında eserlerini üretme şekline ve bu üretim sürecinde beslendiği kaynaklara dair bilgilere de rastlamak mümkündür. Dolayısıyla bu mektuplar; anlaşılması, yorumlanması güç bir yazar olan Bilge Karasu'yu çözümlmek adına bir anahtar niteliğindedir. Bu yazıda Bilge Karasu'nun gündelik hayatındaki alışkanlıklarından dönemin sosyal ve siyasal olayları hakkındaki yorumlarına kadar pek çok konuya temas eden mektupları ele alınarak yazarın bu mektuplarda satır aralarına gizlenmiş olan edebî görüşleri ortaya konacak, Türk edebiyatına dair düşünceleri irdelenecek, sanat anlayışı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bilge Karasu, mektup, edebiyat, metin.

Abstract

Bilge Karasu, one of the notable writers of the 1950 Generation storytellers, is known for his novels and stories. In addition to this, Bilge Karasu also produced works in the form of essays and letters. Hundreds of letters written by Karasu are works of literary value, reflecting the social and cultural atmosphere of the period, rather than a popular means of communication. However, most of these letters are lost and only the ones reached were converted into a book. The first part of these letters which have been compiled into a book comprises the letters he sent to his writer friend Halûk Aker between 1964-1995, while the second contains those he sent to his French friends Jean Nicolas and Gino Harsh also just around that period. It is not a coincidence that Bilge Karasu, who published his first book in 1963 despite stepping into literature in his 20s, started sending letters to his friends in 1964, as this shows that he was interested in letters right from the beginning of her writing adventure and that he wrote

* Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜ TÖMER), Ankara/Türkiye, e-posta: erolgoksen@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7051-5825.

fictional works and letters simultaneously at the period. It is possible to find information about the production style of this writer, the sources he relied on and his approaches in the writing process, as well as details about his daily life in the extendedly-written and fine-tuned letters he sent to his friends. Accordingly, these letters are keys to analyzing Bilge Karasu, a writer who is difficult to understand and interpret. In this article, Bilge Karasu's literary views hidden between the lines in these letters will be revealed, his views on Turkish literature will be examined, and his understanding of art will be evaluated by studying these texts that reveal many details from his daily habits to his comments on the social and political events of the period.

Keywords: Bilge Karasu, letter, literature, text.

Giriş

Bir yazarın hayata bakışını, ilgi alanlarını, çalışma tarzını öğrenmek için önemli veriler sunan mektup, son yıllarda Türk edebiyatında üzerinde dikkatle durulan türlerden biri olmuştur. Bilge Karasu da mektup göndermeyi ve almayı seven bir yazar olduğu için pek çoğu kaybolmuş olsa da bu türle ilgili onun iki kitabı yayımlanmıştır. Bunlardan biri yakın dostu Halûk Aker'e; diğeri ise Fransız dostları Jean ve Gino'ya gönderdiği mektuplardır.

Her iki kitabı genel olarak değerlendirmek gerekirse Bilge Karasu'nun en yakınındaki isimlerden biri olan Halûk Aker'in, söz konusu mektupları Bilge Karasu'nun ölümünden yedi yıl sonra yayımladığı görülür. Ancak bu mektupların yazarın ve kendisinin özel hayatını konu aldığını, bu yüzden yayımlayıp yayımlamama konusunda kararsız kaldığını belirten Halûk Aker, Bilge Karasu'nun "insan" olarak daha geniş kitlelerce bilinmesi, anlaşılması ve sevilmesi düşüncesiyle söz konusu mektupları kitaplaştırma kararı aldığını itiraf eder:

"Bir yazarın okurları karşısına çıkarmağa karar verdiği metinlerin dışında kalanlar, o yazarın daha iyi anlaşılmasına, yazarlığı dışında 'insan' olarak özelliklerinin bilinmesine yardımcı olabilir diye düşünüyorum. Hele senin gibi çok seçici bir yazarın. Bunun dışında bir şey daha var, senin elinden çıkan her şeyi bilmek isteyen senin tiryakilerin. Onların hiç mi hakkı yok!" (Aker, 2013a, s. 13).

Dahası Halûk Aker'in mektupları yayımlama konusundaki bu kararsız tutumuna Bilge Karasu'da rastlanmamaktadır. Jean ve Gino'ya yazdığı 05.08.1978 tarihli mektubunda "bunca yıldır birbirlerine yazdıkları mektupları ayıkladıktan sonra edebî mektuplar" seçkisi yapmanın iyi bir fikir olduğunu ve bunun insanların birbirine yazdıklarını merak eden okurlar için ilgi çekici bir örnek oluşturabileceğini ifade etmiştir (Karasu, 2013b, s. 173).

Mektupların yazılma tarihleri, sıklıkları ve yazıldıkları yerler konusu da Bilge Karasu'nun yaşamına ışık tutmak adına önem arz etmektedir. 1930 yılında doğan ve 1995 yılında vefat eden Bilge Karasu'nun Halûk Aker ile arkadaşlığı lise yıllarına dayanır. Yazarın Halûk Aker'e mektupları ise 10.06.1964 tarihinde otuz dört yaşındayken başlar ve arada kesintiler olsa da ölüm tarihi olan 1995'e kadar sürer. 1964'te başlayan mektuplaşma trafiği 30.06.1968'e kadar yoğun şekilde devam eder. Ardından 29.06.1975'te başlayan ve 10.07.1994'te biten bir diğer mektuplaşma trafiği ise sadece 1988 yılında bir yıl kesintiye uğrayarak Karasu'nun ölümüne kadar sürer.

Bilge Karasu ile Halûk Aker'in mektup gönderme sıklığı değerlendirildiğinde çarpıcı bir sonuçla karşılaşılır. Bilge Karasu, 1964-1968 yılları arasında 21 mektup gönderirken 1975-1994 yılları arasında bu sayı 60 mektuba çıkar. Söz konusu kitapta Halûk Aker'in de 13 mektubuna yer verilmiştir. Buradan anlaşılıyor ki "ilk mektup gönderme dönemi"nde yılda 6-7 mektup yazıldığı görülürken "ikinci mektup gönderme dönemi"nde ise bu sayı azalarak yılda ortalama 3 mektuba düşmüştür. Söz konusu iki

dönem arasındaki fark, mektupların içeriğinden anlaşılabilirdiği kadarıyla Halûk Aker'in yurt dışına taşınmasıyla alakalıdır. 1964-1968 yılları arasında Mersin'de yaşayan Halûk Aker, 1968-1975 yılları arasında ailesiyle birlikte Ankara'ya taşınır. 1975'te Almanya'ya giden Halûk Aker, Bilge Karasu ile yeni bir mektuplaşma dönemine girmiş olur. Bilge Karasu ise mektuplarını çoğunlukla ikamet ettiği Ankara'da kaleme alır. Dört mektubu 1964'te iş vesilesiyle bulunduğu Muş'tan, beş mektubu farklı zamanlarda gittiği İstanbul'dan, iki mektubu tatilini geçirdiği Side'den ve bir mektubu da Münih'ten yazmıştır.

Bilge Karasu'nun diğer mektup arkadaşları ise Jean Nicolas ve Gino Harsh'tır. 1963 yılında Rockefeller bursuyla Avrupa'da pek çok ülkeyi gezen Bilge Karasu, bu geziler sırasında tanıştığı Fransız Jean Nicolas ve Gino Harsh'la ölümüne kadar mektuplaşır. Bilge Karasu, çoğu kez Türkiye'yi ziyarete gelen Jean ve Gino'yla birlikte tatile çıkar, bu tatillerde pek çok şehri birlikte gezer. Bilge Karasu, mektupları daha çok Jean Nicolas'a yazdığı için çoğunlukla onunla iletişim kurar. Otuz yıldan fazla süren dostlukları sırasında 215 mektup ve kartpostal gönderen Bilge Karasu, ilk mektubunu 14 Nisan 1964 tarihinde yazmışken son mektubunun tarihi 3 Kasım 1994'tür. Bu otuz yıl içindeki mektuplaşmaların sıklığına bakıldığında sayı olarak değişse de istisnasız her yıl birkaç mektup ya da kart yazdığı görülür.

Bilge Karasu hem Halûk Aker'e yazdığı mektuplarında hem de Jean ve Gino'ya yazdığı mektuplarında bir şekilde roman, şiir, yazarların sıkıntıları, okurların beklentileri gibi edebiyatın ilgi alanına giren konulara değinir. Dolayısıyla mektuplarında kimi zaman eserlerinden, çevirilerinden, yazacağı yazılardan bahsederken kimi zaman da dönemin yazarları hakkında görüşlerine, okuduğu kitaplarla ilgili yorumlarına yer verir. Bilge Karasu'nun edebî dünyasına giriş yapmak için ilk elden kaynak durumundaki mektupları "yazma deneyimi ve eserlerinin yazılma-yayımlanma süreci", "edebiyata dair düşünceler" üzerinden incelenecektir.

Yazarın Yazma Deneyimi ve Eserlerinin Yazılma-Yayımlanma Süreci

Bilge Karasu'nun mektuplarında kendisinin yazma deneyimini, yaratıcılık merhalelerini ve çalışma stratejisini görmek mümkündür. Bununla birlikte eser üretiminden sonraki en önemli aşama olan yayımlanma sürecinde yaşadığı sorunlar da onun mektuplarında yer bulan konulardandır.

Bilge Karasu'nun yazıyla ilgili deneyimlerine bakıldığında onun ilk olarak kalemle yazdığı, ardından yazdıklarını daktiloyla temize çektiği görülmektedir. Bu bağlamda daktiloya önem atfettiği ve daktilo kullanmadan önce defalarca yazıp bozduğu ve son aşamada daktiloyu kullanmayı tercih ettiği anlaşılmaktadır. Halûk Aker'e gönderdiği 16.06.1964 tarihli mektubunda "bir yazı makinesinin yanında oldukça" kalemle yazmayı tercih etmediğini, hatta bundan hoşlanmadığını anlatır (Karasu, 2013a, s. 20). Bilge Karasu'nun yazıyla bağı o kadar güçlüdür ki daktilo gibi işini kolaylaştıran ve kendisine hız kazandıran eşyalara özel bir yakınlık bile duyar. Nitekim yazma çalışmasına ket vuran durumlardan da bilhassa kaçınır. Örneğin 11.05.1984 tarihli mektubunda evine telefon bağlatmasına rağmen onu kullanmayı pek istemediği üzerinde durur (Karasu, 2013b, s. 257). Aciliyet gerektiren durumlar dışında telefonla konuşmaya sıcak bakmaz, telefonda konuşurken kendisini yetersiz hissettiğini belirtir ve "konuştuğumdan daha iyi yazdığımı şüphe yok!" diyerek iletişim kurmak için önceliğinin yazı olduğunu vurgular. Bir diğer mektubunda ise "Yeni teknolojiler iletişim dinozoru mektubu uzun süre barındırmayacaklar. Çabalayalım biz yine de, sonuna kadar dayanalım. Yazı için kötü bir darbe olacak!" diyerek yazının teknoloji karşısında geçirdiği dönüşüme tepkisini gösterir (Karasu, 2013b, s. 337). Buna karşın bilgisayar kullanma konusunda da arkadaşlarından yardım alır, bilhassa hastalandığı zamanlarda metinlerini arkadaşlarına bilgisayarda

yazdırır, ardından bu metinler üzerinde düzeltmeler yaparak yayımlar. Denebilir ki Bilge Karasu hayatı boyunca yazıyla olan güçlü bağını korumuş, yazma işini kolaylaştırdığı ölçüde teknolojiyi benimsemiş, yazma eyleminde daha yetenekli olduğunu düşündüğü için yazıyı arka plana iten telefon gibi iletişim araçlarından da uzak durmaya çalışmıştır.

Bilge Karasu'nun yazma deneyimi sırasında üzerinde durduğu temel konulardan biri de düzenli ve verimli çalışmaktır. Geçim derdi, kendisinin veya annesinin hastalığı gibi sıkıntılardan dolayı çalışmalarına odaklanmakta zorluk yaşasa da bütün bu sorunların arasında okumaya, yazmaya zaman ayırıp -hatta özel zaman yaratıp- çalışmaktan vazgeçmez ve bu sayede başarıyı yakalar. Bir yandan sürekli okuyan diğer yandan metin üretmeye gayret eden Bilge Karasu, okuyamayacağı kadar çok kitap alma alışkanlığından da şikâyetçidir. "Okun/a/mayan kitap, ölü bir nesnedir, bir yükür" görüşünü savunmakla birlikte gördüğü, beğendiği, çevresinin tavsiye ettiği kitapları satın almaktan da vazgeçemez (Karasu, 2022, s. 8). Bilge Karasu "kültürün kitap yoluyla edinileceğini" bilen bir yazardır ve "edebiyat, yazı bizim her şeyimiz, en önemli derdimiz" diyerek bütün mesaisini edebiyata verdiğini her fırsatta dile getirir (Karasu, 2013a, s. 68). Bir başka mektubunda ise "deli gibi çalışıyorum" ifadesini kullanırken Halûk Aker'e gönderdiği 29.12.1981 tarihli mektubunda "Yazmazsam çıldıracağım (Tam S. Faik gibi değilse de) ... Çok çalışmak gerek" diyerek çalışmaya verdiği önemin altını çizer. Jean'a yazdığı bir mektubunda "en iyi şey çalışmak" diyerek kendisine çalışmanın iyi geldiğini, ancak bunun "sürekli, düzenli" yapıldığında anlamlı olacağını söyler (Karasu, 2013b, s. 331). Zira çalışması sekteye uğrayıp, ara verip bir süre sonra yeniden masaya oturduğunda biriken yazılarla, bitmek bilmeyen metinlerle boğuşmak zorunda kalması en sevmediği durumdur.

Bilge Karasu, çok çalışan bir yazar olmakla birlikte aynı zamanda çok okuyan bir yazardır. O, mesaisinin çoğunu yazmaya ayırdığı gibi okumaya da geniş zaman ayırır. *Türk Dili* dergisinin 1973 yılında yaptığı "1972'de Neler Okudular?" anketine yanıt veren yazarlar arasında bir yıl içinde en çok kitap okuyan yazar öne çıkması bunun bir kanıtıdır. Nitekim, söz konusu ankete "gazetelerle dergiler dışında, 66 yazarın 88 kitap ya da metnini okuyabildim" diye yanıt vererek bir yılda okuduğu eserlerin toplamını vermiştir. Okuduğu kitaplar içinde birini tanıtmaktan ziyade ilginç bulduklarına yer vereceğini söyleyen Bilge Karasu, edebiyat eserlerinden ve edebiyat dışında yazılan kitaplardan beğendiklerini şu şekilde sıralar:

"Yazın alanında, yazı dilleri ya da yöntemleriyle, *Comment j'ai écrit certains de mes livres* (R. Roussel), *Haydar Haydar* (S. Birsal), *Vous les entendez?* (N. Sarraute), *L'Erede di Montezuma* (C. Coccioli), *Oû* (M. Butor); özellikle karşılaştırılmaları bakımından *A Passage to India ile Maurice* (E. M. Forster)... Yazın alanı dışındaysa, ruhçözüm çalışmalarında yeni bir alan açma çabasını yansıtan *La Révolte contre le père ile La Crise de Generations* (G. Mendel), derli toplu bir 'konuya giriş' olanağı veren *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi* (D. Aksan) ile, okumayı iş edinenlere bir şeyler öğretebileceği kesinlikle söylenebilecek olan *La Lisibilité* (F. Richaudeau) ile *Lecture rapide* (F. Richaudeau - M. ile F. Gauquelin)... H. Hesse'nin bir arayışı, yaşam karşısında bir davranışı ustalıklı dile getiren romanı *Siddhartha*, çok beğendiğim bir kitap oldu." (Karasu, Ocak 1973, s. 359-360).

Bu görüşü destekler mahiyette Salâh Birsal'in *Paf ve Puf* kitabında yer alan "İlginç Bir Salyangoz" adlı yazısına bakmak gerekir. Bu yazıda Birsal, okumayı seven yerli ve yabancı yazarlar içinde Bilge Karasu'yu da anar. Karasu'nun merak ettiği ama piyasada bulamadığı kitapların peşine düştüğünü, bu konuda özel listeler hazırladığını ve aradığını bulana kadar araştırmaya devam ettiğini aktaran Salâh Birsal; Karasu'nun hiç

kimsenin ismini bile bilmediği çoğunlukla yabancı ülkelerden getirilmiş kitapları okuduğunu, bunların “Mısır hazinesi değerinde” “çok görkemli kitaplar” olduğunu söyler (Birsell, 1981, s. 120). Buradan hareketle denebilir ki Bilge Karasu iyi işlenmiş, ayrıntılar üzerinde durulmuş metinler yazabilmek için uzun araştırmalar yapmaktan çekinmeyerek Türk ve Dünya edebiyatından seçkin eserler okur.

Bilge Karasu, çok okuyan ve son derece titiz olduğundan güç yazan bir yazardır. Onun için yazı “her türlü işi unutturan bir iş[tir]” (Karasu, 1997, s. 17). Bu doğrultuda yazarın mektupları arasında yazının kendisi için zor bir uğraşa dönüştüğünü kanıtlar nitelikte pek çok örnek olmakla birlikte, yazılma süreci uzun yıllara dayanan *Gece* romanından bahsettiği mektuplarına da değinmek gerekir. Jean ve Gino’ya yazdığı 06.03.1969 tarihli mektubunda, “1958’den beri uğraştığım uzun mu uzun bir öykü” diyerek *Gece* romanına başladığı günlere gönderme yapar (Karasu, 2013b, s. 75). Bu mektubunda “dört farklı versiyon yazdım (kısmen)” dediği *Gece*’yi “farklı seviyelerde, portre, sahne, bölüm ve yapıları” üstünde çalışarak 11 yıllık bir sürede tamamladığını anlatır. Dolayısıyla *Gece*’ye dair verilen bu bilgiye göre o, öncelikle öykü olarak tasarlanmıştır. 1976 yılına gelindiğinde artık eserinin ismine karar verebilir, öyle ki bu eserin adı “*Gece*” olacak ve roman olarak yayımlanacaktır (Karasu, 2013b, s. 153). Halûk Aker’e gönderdiği 27.07.1976 tarihli mektubunda da romanın adını büyük harflerle “GECE” olarak yazarak “ilk temizini bitirmeye” çalıştığını belirtir. Bu mektubundan yaklaşık iki ay sonra *Gece*’yi tamamladığını söylerken “Bundan sonra birkaç kişiye okutacağım, söyleyeceklerini dinleyeceğim, ardından da çalışmağa başlayacağım.” diyerek sonraki planını da açıklar (Karasu, 2013a, s. 105). Bilge Karasu’nun ölümünden sonra Füsün Akatlı tarafından yayıma hazırlanan *Öteki Metinler* adlı kitaptaki Karasu’nun günlüğünden alınan satırlar üzerinden *Gece*’nin yayımlanma ve yazılma süreciyle ilgili bilgilere ulaşmak mümkündür. Burada Bilge Karasu, 1976 yılında *Gece*’yi daktiloda temize çektikten sonraki çalışmalarını şöyle özetler: “Metin, dört kez, baştan sona silkelenip düzenlendi; pek çok tümce, birçok bölüm, yedi-sekiz kez albaştan edildi” (Karasu, 2010, s. 101). Jean ve Gino’ya yazdığı 26.01.1982 tarihli mektubunda ise “şizofrenik bir metin” olarak değerlendirdiği *Gece*’nin altı yıl boyunca elinde süründüğünü, buna rağmen metni daktilo ettikten sonra üzerinde çalışmaya devam edeceğini, birkaç yıl daha çalışınca “yayımlanamaz gibi” görünen metnin “artık daha fazla şansı” olduğunu vurgular (Karasu, 2013b, s. 235). Halûk Aker’e gönderdiği 28.12.1982 tarihli mektubunda ise *Gece*’yi temize çekmeye başladığı günlerde okulların açıldığını, bu yüzden eserini yine yarıda bırakmak zorunda kaldığını itiraf eder. Bu bağlamda da arkadaşlarından gelen okumaların bittiği ve metni son kez temize çektiği anlaşılmaktadır. 18.06.1984 tarihli mektuba kadar *Gece* ile ilgili herhangi bir bilgi vermezken bu mektubunda romanın yayımlanması için bir yayınevi bulma telaşında olduğu görülmektedir. Bundan hareketle denebilir ki iki mektup arasında geçen yaklaşık bir buçuk yıllık süre zarfında Bilge Karasu son düzeltmeleri de yaparak 1958 yılından beri üzerinde çalıştığı eserini nihayet bitirmiştir. Ancak *Gece*’ye dair sorunlar bitmemiştir. Yazarın şimdi de *Gece*’yi bastırmak için yayınevi bulması gerekmektedir. Bu noktada 17.12.1984 tarihli mektubunda da *Gece* için yayınevi arayışında olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim *Gece* 1985 yılının ilk aylarında İletişim Yayınları tarafından basılır. Jean’a gönderdiği 25.07.1985 tarihli mektubunda “bilmem kaçınıcı kez düzelttiğim kitabı” dediği *Gece*’nin yayımlandığı bilgisini paylaşır, ayrıca roman hakkında “tamamen delice bir makale” yazıldığını ve hatta *Gece*’nin ilerleyen günlerde Fransızcaya çevrileceğini aktarır. Ardından bu romanın başka dillere çevrilmesine ve 1991 yılında Pegasus Ödülü’nü almasına dair bilgilere yine mektuplarından ulaşmak mümkündür. Dolayısıyla Bilge Karasu’nun *Gece*’yi yazma ve yayımlama sürecine bakıldığında bu romanın hazırlığının otuz yıllık uzun bir süreci kapsadığı görülmektedir. Öykü olarak başladığı metnin zaman

içerisinde romana evrilmesinin sebepleri arasında Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal, siyasal koşulların metnin gidişatını etkilemesi, yazarın bu süreçte okuduğu eserlerin metni farklı bir yola yönlendirmesi ve yazarlık deneyiminin güçlenmesiyle metne bakışının değişmesi gösterilebilir.

Yazı yazmanın zorluğunu bilen ve bu zorluğu aşmak için sıkı bir şekilde çalışmayı prensip edinen Bilge Karasu, *Gece* gibi diğer eserlerinin yayımlanma aşamasını da yakından takip etmektedir. Her zaman iyi bir yayınevi arayışında olan yazar, yayıncılarla çeşitli sorunlar da yaşar. Bu bağlamda onun kitaplarının yayımlanması ile ilgili karşılaştığı sorunlar pek çok açıdan ele alınabilir. Örneğin 1960'larda yayıncılar, iktidarın baskısı nedeniyle siyasi açıdan tehlikeli gördükleri Türk ve yabancı yazarların eserlerini basma konusunda tereddüt yaşarlar. Benzer şekilde o dönemde kâğıt sıkıntısının olması basılacak metinlerin miktarını da azaltmaktadır. Bütün bunlar yazarların dışında gelişen durumlar olarak değerlendirilebileceği için Bilge Karasu da sadece basın-yayın sektöründe yaşanan bu gelişmeleri aktarır ve ayrıntıya girmeyi tercih etmez. Buna karşın daha çok yayıncıdan kaynaklanan kitabın basımının geciktirilmesi ya da yayınevlerinin telif ödeme konusundaki özensiz tutumları, Bilge Karasu'nun mektuplarında canı sıkılarak anlattığı yayın sektörüne dair meselelerdendir. Örneğin 29.04.1969 tarihli mektubunda yayıncısından şikâyetle bulunarak onun, kendisiyle kitabı yayımlama konusunda oyun oynadığını ve bu durumdan "iğrendiğini" söyler. Bilge Karasu, ne yapacağını bilemediği için beklemeyi tercih etse de bu bekleyişin uzun süre devam ettiğini Jean'a yazdığı 27.02.1970 tarihli mektuptan anlaşılmaktadır: "neredeyse dört senedir yayıncının keyfini bekleyen kitabımın yayımlanacağını haber verdiler" (Karasu, 2013b, s. 77).

Bilge Karasu'nun mektuplarında yalnız *Gece* romanının değil, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* adlı eserinin de yazılma ve yayımlanma aşamalarına yer verir. Örneğin 1964 yılında *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı*'nda yer alan "Tepe" öyküsü üzerine çalışırken mektuplarında onunla ilgili bilgi veren yazar, Muş'tayken geceleri kitap, dergi okuduktan sonra "Tepe"yi düzenlediğinden, bir buçuk ay içerisinde öykünün ilk taslağını, en azından taslağın yarısını bitirmeyi hedeflediğinden söz eder. Bunları söylediği tarih, 16.06.1964'tür ve bir süre sonra 04.07.1964 tarihli mektubunda "Tepe"ye yeni bir söz ekleyemediğini itiraf edecektir. 11.07.1964 tarihli mektubunda ise yazar, "Tepe"yi yazarken Muş'ta tanık olduğu ve yakından hissettiği ölüm endişesini anlatmaktadır:

"Evet, 'Tepe' yazmak diyordum... Yazıyorum ya. Son mektubundan bu yana, az da olsa yazdım. Yerine göre epey sayılır. Her gün ölümlerden, ölmek üzere, yarı ölü hastaneye getirilenlerden, ağlayan, inleyenlerden, kaburgası ciğerlerine batıp ölenlerden, ayağı baltayla, kafası tırpanla kesilenlerden o kadar az vakit kalıyor ki. Hani işle, binbir türlü zırlıtı ile günü bitirdikten sonra, mektup yazmak üzere oturduğum, 'Tepe'nin burada yazdığım sayfalarını, okurken, hemen kestirebileceksin." (Karasu, 2013a, s. 36-37).

Bilge Karasu diğer eserlerinin yayımlanma süreçleri hakkında da arkadaşlarını bilgilendirir. Bilge Karasu, 28.09.1966 tarihli mektubunda Simone de Beauvoir'ın *Sessiz Bir Ölüm* eserini çevirdiğini müjdelere ve bu roman, 1966 yılında Bilgi Yayınevi tarafından basılır. Aynı mektupta Laurence Sterne'ün *Duygusal Yolculuk* kitabını çevirmek isteğinden bahsetse de Halûk Aker, bunun yayımlanmadığını belirtir. Yine Aker'e gönderdiği 28.09.1966 tarihli mektupta ise İstanbul'dan Ankara'ya "Karanlık Bir Yalı'ya", "Beyoğlu" adlı iki metin tasarısıyla döndüğü bilgisini paylaşır. İlk metin bir yıl sonra, 1967'de *Türk Dili* dergisinde yayımlanmış ve yazar bunu *Kısmet Büfesi* adlı kitabına dâhil ederken ikinci metin ise ancak yazarın ölümünden sonra Füsun Akatlı tarafından hazırlanan

Lağımlaranası Beyoğlu kitabında kendisine yer bulmuştur. Halûk Aker'e yazdığı bir mektubunda insanların metinlerini beğenmesine sevindiğinden de söz edecektir. Bununla birlikte Halûk Aker, bazı yerlerini anlamadığını yazmış olmalı ki görüştükleri zaman bu kısımları kendisine anlatacağını söyler. Dahası metinlerinin temel izleklerinden biri olan ölüm üzerine yorumlar da yapar:

“Bağlantılar, diyorsun. Bilmem, bu ara bir daha okumuşsan, yazıların “çizgi” sine dikkat etmişsen, ortaya çıkmıştır bu bağlantılar. Her şeyin kapısı ölüm. İnsanların ölümü önce, sonra da, çok sonra da genel olarak yaratıkların ölümü. Ama ölçüleri çok başka.” (Karasu, 2013a, s. 70).

15.09.1968 tarihli mektubunda çocuklar için yazmayı başaramadığı için yetişkinlere yönelik masallar yazdığını müjdeleyerek masal türü üzerine eğilir. Masalların çoğu, önce *Türk Dili*'nde yayımlandığı ve daha sonra kitaba eklendiği için bu süreçleri mektuplarında da takip etmek mümkündür. 26.10.1975 tarihli mektubunda masalın temize çekilmesine az kaldığından bahseden Karasu, bunu “okuyucu”larına da okuttuğunu ifade eder. Öncekinden yaklaşık bir ay sonra yazdığı 20.11.1975 tarihli mektubunda masalların üzerine bir şey ekleyemediğinden yakınmakla birlikte 30.12.1976 tarihli mektubunda ise masal yazma sürecini tamamladığını anlatır. 28.12.1978 tarihli mektubunda da içinde söz konusu masalların bulunduğu *Göçmüş Kediler Bahçesi* kitabının basımının kâğıt sıkıntısından dolayı ertelendiğini aktararak yine dönemin yayın dünyasının sorunlarına parantez açar. Bu eser önce Adam Yayınları tarafından basılacakken kâğıt yokluğu sebebiyle Milliyet Yayınları'nda basılmasına karar verilir. Ama kitap basıldıktan sonra da sıkıntılar bitmez, bu defa da Karasu, yayınevinden telif ücreti alırken sorun yaşar. Titiz bir yazar olarak eserlerini iyi yayınevlerinde yayımlatma çabasında olan Bilge Karasu yayın dünyasının o dönemdeki sıkıntılarını bizzat deneyimlemiştir. Nitekim sağlığıyla, geçim endişesiyle ilgili yaşadığı sorunlar onun edebî üretimine çoğu zaman ket vursa da yazmaktan ve çeviri yapmaktan asla vazgeçmemiştir.

Bilge Karasu, mektuplarında yazmak istediği konulardan ve türlerden de bahsetmektedir. Jean ve Gino'ya gönderdiği 18.12.1966 tarihli mektubunda 12. ve 15. yüzyıllar arasındaki tarihî metinler üzerine çalıştığını belirtir. “Tarihi olmayan ama konusu 15. yüzyılın ilk zamanlarına odaklı, Ankara'da geçen bir oyun” yazmayı istemekte, hatta bu oyunun 16. yüzyıldaki isyan hareketlerine kadar uzanabileceğini söylemektedir (Karasu, 2013b, s. 45). Fakat “cep tiyatrosu” biçiminde yazmayı planladığı bu oyunla ilgili tasarısı sonuçsuz kalacaktır.

Mektuplarında görüleceği üzere Bilge Karasu, bir metni yazdıktan sonra onu öncelikle sevdiği, güvendiği arkadaşlarına okuması için verir, onlardan gelen dönütler çerçevesinde düzeltmelerini yapar. Zira Karasu için yakınlarının görüşleri çok önemlidir. Ardından yayınevi arama sürecine girer ve kitap yayımlandıktan sonra bu defa da okurdan, çevresinden ve eleştirilenlerden gelecek tepkileri takip etmeye başlar. Bu noktada mektuplarında beğenilme kaygısını da yansıtmıştır. Yaşadığı dönemde farklı bir yazar profiliyle Türk edebiyatında özel bir yer edinen Bilge Karasu, yayımladığı kitaplarla ilgili uzun süre beklemesine rağmen hiçbir yazının çıkmamasını, çevresinin duyarsız kalmasını ya da okurdan herhangi bir tepki gelmemesini yadırgasa da zamanla bu duruma alışır. Önceleri eleştirilenler tarafından beğenilmeyen, metinleri anlaşılmayan ve olumsuz yorumlar alan Bilge Karasu, zaman içerisinde kendisini edebiyat dünyasına kabul ettirir ve ibre tersine dönmeye başlar. Dolayısıyla Karasu'ya yönelik eleştiriler dönemlere ayrılacak olursa 1960'lı yıllarda onun eserlerine karşı sessiz kalan edebiyat otoritelerinin 1970'lerden itibaren Karasu'ya karşı olumsuz eleştiriler getirmeye başladığı, ancak 1980'li yıllarda hem eleştirilenlerin hem de okurların gözünde Bilge Karasu'nun sevilen bir yazar konumuna yükseldiği görülür. Bu bağlamda 1960'lı yıllarda eserlerine

yönelik sessizliğin ardından Eylül 1970 tarihinde yayımlanan *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* kitabına yönelik eleştirilere karşı tepkisini görebilmek için 07.04.1971 tarihli mektubuna bakmak gerekir. Jean'a gönderdiği bu mektupta "Vahşice yerin dibine geçiriyorlar beni" diyerek şikâyete başlayan Karasu, edebiyat otoriteleri tarafından "edebî sanatı çok düşünmekle, yabancılaştırmakla, olabildiğince az yerli" olmakla eleştirilmiştir ve bu nedenle çok sinirlenmiştir (Karasu, 2013b, s. 101). Buna karşın 1980'li yıllarda rüzgâr tersine esmeye başlamış ve Bilge Karasu takdir edilen bir yazar olmuştur. Nitekim Nisan 1980 yılında yayımladığı *Göçmüş Kediler Bahçesi* adlı öykü kitabından sonra kendisine gönderilen mektupları ve çevresinde kitaplarla ilgili duyduğu yorumları Jean'a yazdığı mektuplarında şu şekilde paylaşır:

"Kitabımla ilgili mektuplar aldım. İltifat dolu. Selam bile vermeyen insanlar gelip çok güzel bir kitap yazmış olduğumu söylediler. Bazı makaleler yazılmakta olduğunu biliyorum. Göreceğiz. Evet, güzel bir şey, hoş davranışlar, biraz daha iyi hissettiriyor insanı." (Karasu, 2013b, s. 211).

Görüldüğü üzere Bilge Karasu'nun yazarlık mesaisinin, kitap yazmakla bitmediğini, kitaplarının yayımlanma sürecini yakından izlediğini ve yayımlandıktan sonra gelen dönütleri bizzat takip ettiğini görmek mümkündür.

Edebiyata Dair Düşünceler

Bilge Karasu, dönemin dergilerinde edebiyat alanında eleştirel deneme tarzında yazılar yazdığı gibi Halûk Aker'e, Jean ve Gino'ya mektuplarında da edebiyata dair düşüncelerini açıklayarak edebî eserler ve kavramlar üzerine yorumlarda bulunur. Örneğin "çağının insanı" olmadığını ve çağının felsefesiyle hareket etmediğini söylediği Halûk Aker'e yazdığı mektupta Aker'i, Orta Çağ'ın Aristoteles'e dayanan "tek gerçekçiliği" ve "tek-gerçeklik/tek hakikat" temel düşüncesini benimsemesi sebebiyle eleştirirken çağımızın çok yönlü bir yazarlık deneyimi istediğini savunur. Bilge Karasu'ya göre bugünün insanı kaç tane "n" varsa o kadar "n" düşünmelidir. Yazarlığın çok yönlülüğüne dikkat çektiği bu satırlar aracılığıyla yazılan metinlerin farklı yorumlara açık olmasının, farklı gerçeklikleri içinde barındırmasının gerekli olduğunu vurgular.

Bilge Karasu mektuplarında çeviri türü üzerinde de durmaktadır. Titiz bir çevirmen ve çeviri türüne önem veren bir yazar olarak birçok mektubunda çeviri yaparken yaşadığı zorlukları aktarır. Onun çeviri konusundaki hassasiyetini Mehmet. H. Doğan da bir anısında kendisinin bir günde dört-beş sayfa çeviri yaparken Bilge Karasu'nun "ancak bir iki sayfa" çeviri yapabildiğini söyleyerek kanıtlamıştır (Doğan, 1997, s. 54). Bu noktada Karasu, Turan Oflazoğlu'nun Gustav Janouch'tan çevirdiği *Kafka ile Konuşmalar*'a değindiği 18.11.1966 tarihli mektubunda özellikle son iki yıldır çeviri eserlere odaklandığı için çeviri türüyle ilgili uzun uzun düşünme fırsatı bulduğundan bahseder. *Kafka ile Konuşmalar*'dan hareketle Turan Oflazoğlu'nun çeviri işini ve Türkçeyi bildiğini ama edebiyatın ne olduğunu bilmiyormuş gibi davrandığını ifade eder. Bilge Karasu, Turan Oflazoğlu çevirileri için kullandığı "diken tarlası" ifadesinin başkalarının kendi çevirileri için de kullanabileceğini düşündüğü için çeviri yaparken titiz davranır.

Bilge Karasu, edebî metinlere dair "dolu yazı", "yoğun yazı" gibi kavramlar üreterek mektuplarında da bunları kullanır. "Dolu yazı"yı "düz, engebesi az bir yazı" olarak tanımlarken bu tarz metinlerin bir çeşit "sehl-i mümteni" örneği olduğunu düşünür (Karasu, 2013a, s. 97). Bu tarz yazıları hem kolay hem de güç yazılan metinler olarak kabul ederek onların kolay görüldüğü için hemen benimsendiğini, böyle olunca da zor anlaşılan metinlere dönüştüğünü belirtir. Böyle bir yazı tarzını benimsemek istemesine karşın mektuplarında bunu nasıl yaptığını dair ayrıntıya girmez. Benzer olarak "imge kuramı" olarak adlandırdığı "düşünce" üzerine çalıştığını söylerken

mektuplarda bununla ilgili bilgi vermez. Bilge Karasu, yazdığı masalları “mozayik yazı” diye tanımlayarak bu yazı tarzının, çizgisel anlatıma dayanması üzerinde de durmaktadır:

“Masalın için yazdıklarına çok teşekkür ederim. Senin kavrama isteğini bilirim. Mozayik yazı beni gitgide sarıyor. Ya da ben ona sarılıyorum. Çizgisel anlatımı hanidir unuttum. Yalnız, geçen yıldan beri tasarladığım, bu yıl pekiştirdiğim bir deniz-kumsal-güneş metni var; sanırım onda çizgisele yeniden biraz yaklaşacağım.” (Karasu, 2013a, s. 121).

Bu cümlelerle “mozayik yazı” kavramının ayrıntısına girmekten kaçınır. Buna karşın “mozayik yazı” ile girift, iç içe geçmiş bir anlatımı kastettiği anlaşılır, nitekim bu tarzı eserlerinde sıklıkla kullandığı da bilinmektedir. Dahası Füsün Akatlı da Türk edebiyatında 1960-1980 yılları arasında kaleme alınan öyküleri incelediği *Bir Pencereden* adlı kitabında, Bilge Karasu’nun *Troya’da Bir Ölüm Vardı* adlı eserinde “mozayik yapı”nın başat bir özellik olarak dikkat çektiğini ifade etmiştir. Akatlı, söz konusu yapının hem bir öykünün içinde hem öyküler arasında işlenmiş bir form olduğu üzerinde durarak bu yazı tarzını “Bir öyküdeki küçük mavi bir taş, bir başka öyküde öbür taş parçacıklarının oluşturduğu karmaşa içinde kilit taşı olabiliyor” şeklinde açıklamıştır (Akatlı, 1982, s. 259-260).

Bilge Karasu, mektuplarında edebiyat dünyasının önemli yazarları ve şairleri hakkında yorumlarda da bulunmuştur. Dolayısıyla kimi zaman yeni okuduğu bir eser üzerinde görüşlerini paylaştığı gibi kimi zaman da herhangi bir yazarın düşünceleri ile ilgili yorum yapmıştır. Örneğin Jean ve Gino’ya gönderdiği 06.04.1972 tarihini taşıyan mektubunda Yunus Emre hakkında görüşlerini aktarır. “Dili her daim parlak bir örnek olan” Yunus Emre’yi beğendiğini söyler (Karasu, 2013b, s. 109). Aynı şekilde Karasu, Mevlâna’nın şiirlerini Fransızcadan okuyan dostlarına şair hakkında bilgi verirken Mevlâna’nın *Divan’ını* “gerçekten muhteşem” olarak nitelendirir. Bilge Karasu gibi beğeni düzeyi yüksek bir yazarın, bu şairleri eleştirmeye ihtiyaç dahi duymadan onlara hayran olduğunu vurgulaması dikkat çekicidir.

Bilge Karasu Tanzimat dönemi yazarları hakkındaki fikirlerini ise Halûk Aker’e yazdığı mektuplarda paylaşır. 19.12.1966 tarihli mektubunda son günlerde Nâbizade Nazım ve Ahmet Midhat’ın eserlerini okuduğunu söyler. Bunları “antika” olarak görürken “ne güzel, ne ince, ne eskimiş şeyler” diyerek beğenisi ortaya koyar ve bu döneme ait başka yazarları da okuyacağını haberini verir. Eski yazarları okurken kendisini “müzedde” gibi hissedilen Bilge Karasu, Tanzimat yazarlarının o devirde böylesine nitelikli olmalarına şaşırırken hem kendisinin hem de çağdaşlarının onlarla “bağ kurmaya” çalışmamalarını eleştirir (Karasu, 2013a, s. 64). Bununla birlikte Tanzimat yazarlarının eksiklerine değinmeyi de ihmal etmez. Eski yazarların edebiyatın dış surlarında dolaştığını ve bu surlardan içeri çoğu kez giremediğini düşünür:

“O adamcağızlar, edebiyatın dış surlarının önünde dolaşıyorlarmış. Kimi zaman kapıdan içeri giriyorlarmış. O da, girdiklerini sandıkları zaman değil, farkında varmadıkları anlarda. Adamlar edebiyat dışı kalmak için uğraşmışlar sanırsın. Yeni biçimler denedikleri, yazdıkları biçimleri daha iyi tanımadıkları için mi? Değil sanıyorum. O kalıpları anlamağa, o kalıpların ardındaki dünyayı kavramağa kalkmışlar da, kavramak diye bir şeyler olabileceğini akıllarından geçirmemişler de ondan galiba.” (Karasu, 2013a, s. 64).

Nâbizade Nazım’ı “okumuş” bir yazar olarak nitelendiren Bilge Karasu onun “tabiiyyun” olarak adlandırılan naturalizmi edebiyata getirmeye çalıştığının farkındadır. Ancak Nâbizade Nazım’ın *Yadigarlarım* adlı öykü kitabı ona göre “garip bir açık sözlülük

ile garip bir utangaçlık arasında anlatılmağa çalışılan eşcinsel duyguların (belki de ilk 'tabiiyyun' üsluplu) anlatılışında ortaya biraz çık[ar]" (Karasu, 2013a, s. 64). Ayrıca Karasu özellikle 1975'ten sonraki mektuplarında, Nâbizade Nazım'ı *Karabibik* adlı uzun öyküsünün önsözünde yaptığı açıklamalar vesilesiyle önemli bulur. Onun daha farklı şeyler söylemek isteyebileceğini ama bunları bastırıldığını düşünür.

Bilge Karasu, 1975'ten sonra tekrar Cumhuriyet'ten önceki yazarlarla ilgilenmeye başlar ve Arap harfli metinleri orijinalinden okuma isteği içinde olduğundan bu sefer eski yazı öğrenmeye çalışır. Onun eski yazarları ve eski metinleri okuma isteğini *Türk Dili* dergisinin yapmış olduğu bir soruşturmaya verdiği şu cevapta görmek mümkündür: "İş, sizden öncekilerin yazıya 'kazandırdıkları'ndan yararlanabilmek, hazır bulduklarınıza, küçük de olsa, kendinizce bir katkıda bulunabilmek" (Karasu, 2009, s. 173-174). Dolayısıyla 1975 yılından sonra ilgilendiği yazarlar arasında özellikle Halid Ziya ve Hüseyin Rahmi'nin eserleri bulunmaktadır. Onların eserlerini yer yer güzel bulurken genellikle "sıkıcı" olarak değerlendirir. Bu yazarların edebiyata çok bir şey katmadıklarını düşündüğünden edebiyat çevreleri tarafından "şişirilmiş adlar" olduğunu düşünür (Karasu, 2013a, s. 97). Bu yüzden de eski harfli metinlerin Latin harflerine aktarılacak eski yazarlara karşı övgü dolu tutumların önüne geçilmesi gerektiğini vurgular. Bu bağlamda Halid Ziya'nın yazarlık muhayyilesinin ve ifade gücünün genişliğini göz ardı etmiş olması Karasu'nun da eleştirilmesi gereken bir yönüdür.

Halûk Aker'e gönderdiği 28.09.1966 tarihli mektubunda ise Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Hüküm Gecesi* romanını bitirmeye çalıştığından bahseder. *Hüküm Gecesi*'ni *Sodom ve Gomore* romanından çok daha özgün bulmakla birlikte, onun da yer yer "bayağılaşan bir yapıya" sahip olduğunu söyler. Ayrıca daha çok roman, hikâye gibi türlerle ilgilendiğinden Nâzım Hikmet'in eserleri dışında Çağdaş Türk şiirine mektuplarında değinmediği görülür. Jean ve Gino için kaleme aldığı 14.02.1967 tarihli mektubunda Nâzım Hikmet hakkında sorulan soruya cevap verirken Nâzım Hikmet'i "Büyük şair, Türk şiirinin en büyüklerinden" biçiminde tanımlar. Nâzım Hikmet'in siyasi kimliğinin, kitleler tarafından benimsenmesinde önemli bir rolü olsa da Nâzım'ın, buna ihtiyaç duyamayacak kadar büyük bir şair olduğunun altını çizer (Karasu, 2013b, s. 47). Onun şairliğini beğenirken oyun yazarlığına da parantez açar. Adını vermemekle birlikte oyunlarından birisinin "iyi tiyatro örneği" olduğunu, diğerlerinin ise "dördüncü sınıf fikir tiyatrosu" biçiminde yazıldığını itiraf eder.

Bilge Karasu, yalnızca Türk edebiyatı hakkında yorum yapmaz, yabancı yazarlarla ilgili görüşlerini de mektuplarında satır aralarına sıkıştırır. Bununla birlikte okumak istediği yazarları ve eserleri de zaman zaman mektuplarına konu eder. Örneğin Halûk Aker'e gönderdiği mektubunda, Aragon'un *Kutsal Hafta* romanını beğenerek okuduğunu anlatır. Jean ve Gino'ya 31.12.1968'de yazdığı mektubunda ise "Bu sene Flaubert'in tamamını okudum ya da yeniden okudum" diyerek Fransız edebiyatının klasiklerine yeniden döndüğünden bahseder. Yine bir mektubunda bir yandan Mehmet Seyda'nın *Cinsel Oyun* romanını okumaya çalıştığını yazarken diğer mektuplarında Stendhal, Marquis de Sade ile Lévi-Strauss'ın eserlerinin, Aragon'un romanlarının ve Malraux'nun *Karşı-Anıları* eserinin onun okuma listesinde sırada beklediği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde Türk edebiyatından Oktay Akbal'ın *Yalnızlık Bana Kalır* ile Ferit Edgü'nün *Av* adlı eseri de beğendiği kitaplardandır.

Sonuç

Bu yazıda Halûk Aker'e, Jean Nicolas ve Gino Hars'a yazdığı mektuplardan hareketle Bilge Karasu'nun yazarlık anlayışı, sanata bakışı, edebiyata yaklaşımı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda söz konusu mektuplarda Karasu'nun eserlerini nasıl

kaleme aldığını, hangi süreçlerden geçirdiğini ve gelen yorumları nasıl karşıladığını görmek mümkündür.

Karasu'nun mektuplarında satır aralarında yer alan Türk ve Batı edebiyatına dair görüşleri ekseninde onun edebiyata dair beğenilerine, takip ettiği ve etkisinde kaldığı yazarların adına da ulaşılmaktadır. Karasu'nun eserleri arasında öne çıkan *Gece* romanının ve *Göçmüş Kediler Bahçesi*'nin uzun yıllara yayılan yazılma ve yayımlanma süreci de söz konusu mektuplar üzerinden takip edilebilir. Bu mektuplar Bilge Karasu'nun yazarlık serüveni ve eserlerini kaleme alma şekliyle ilgili ipuçları da vermektedir. Dolayısıyla Bilge Karasu'nun bir eseri ortaya çıkarırken hangi aşamaları kat ettiğini görmek, onun yazarlığını daha yakından tanımak adına da önem arz etmektedir.

Bilge Karasu'nun mektupları o dönemin edebiyat dünyasının beğenilerine ve edebî polemiklerine, yayıncıların yaşadığı sıkıntılara, okurların beklentilerine yer ayırması sebebiyle de araştırmacılar açısından ilgi çekicidir. Sonuç olarak edebiyatımızın önde gelen yazarlarından biri olan Bilge Karasu'nun Halûk Aker'e, Jean ve Gino'ya yazdığı mektuplar; kendisinin saklı kalmış yönlerini, ilgi alanlarını, eserlerini yaratma sürecini, yazmak istediklerini ve yazamadıklarını göstermesi açısından önemli veriler sunmaktadır.

Kaynakça

- Akatlı, F. (1982). *Bir Pencereden*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Birsel, S. (1981). *Paf ve Puf*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Doğan, M. H. (1997). Mektup Avlu, Konuşma Park. *Bilge Karasu Aramızda* (haz. Füsun Akatlı ve Müge Gürsoy Sökmen). İstanbul: Metis Yayınevi, 53-59.
- Karasu, B. (1997). Bitmemiş Bir Konuşmadan. Konuşan: Mustafa Arslantunalı. *Bilge Karasu Aramızda* (haz. Füsun Akatlı ve Müge Gürsoy Sökmen). İstanbul: Metis Yayınevi.
- Karasu, B. (2013a). *Halûk'a Mektuplar* (Haz. Halûk Aker). Ankara, Metis Yayınevi.
- Karasu, B. (2013b). *Jean ve Gino'ya Mektuplar* (haz. Alain Mascarou, çev. Simlâ Ongan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karasu, B. (2022). *Ne Kitapsız Ne Kedisiz*. İstanbul: Metis Yayınevi.
- Karasu, B. (Ocak 1973). Ne Okudular. *Türk Dili*, 256, 357-364.
- Karasu, B. (2010). *Öteki Metinler* (haz. Füsun Akatlı). İstanbul: Metis Yayınevi.
- Karasu, B. (2009). *Susanlar* (haz. Serdar Soydan). İstanbul Metis Yayınevi.